

BOSHLANG'ICH SINIF MUSIQA DARSLARI JARAYONIDA O'QITUVCHINING KREATIV FAOLLIGINING AHAMIYATI

Sadirov Eldor Toshtemirovich

Samarqand davlat pedagogika instituti, 70110601-

Musiqqa ta'limi va san'at yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: Musiqa ta'limi boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun nafaqat fan sifatida, balki ularning shaxsiy rivojlanishi, hissiy dunyosi va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Bu bosqichda o'quvchilar musiqaning asosiy tushunchalari bilan tanishadi, ritm, ohang, tembr kabi musiqiy elementlarni o'rganadi, shuningdek, o'zlarini musiqiy ifoda qilishni boshlaydi. Shu jarayonda o'qituvchining kreativ yondashuvi darslarning samarali va qiziqarli bo'lishini ta'minlaydi. O'qituvchi yangi pedagogik metod va texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi, ularni faol ishtirok etishga undaydi.

Kalit so'zlar: musiqa, boshlang'ich ta'lim, kreativ faollik, metod, texnologiyalar, kreativ yondoshuv, shaxsiy rivojlanish.

Kreativ o'qituvchi darslarni faqat ma'ruza tarzida emas, balki interaktiv shaklda olib boradi. Bu o'quvchilarning faolligini oshiradi, ularni musiqani nafaqat tinglash, balki yaratish jarayoniga jalb qiladi. Masalan, o'yinlar, musiqiy viktorinalar, ritmik mashqlar, qo'shiq aytish va musiqa asboblariida ijro etish kabi faoliyatlar o'quvchilarga musiqani yanada yaxshi anglash imkonini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchi o'quvchilarning individual qobiliyatlarini aniqlab, ularni rivojlantirishga yo'naltirilgan mashg'ulotlar tashkil etadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari yosh jihatdan nozik va sezgir bo'lib, ularning e'tiborini uzoq vaqt davomida ushlab turish qiyin kechadi. Shuning uchun darslarni qiziqarli va rang-barang qilish o'qituvchining eng muhim vazifalaridan biridir. Kreativ o'qituvchi bu borada turli usullarni qo'llaydi: rangli vizual materiallardan foydalanish, musiqa va harakatni birlashtirish, o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rag'batlantirish uchun topshiriqlar berish. Bu usullar o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni dars jarayoniga faol jalb qiladi.[1]

O'qituvchining kreativ faolligi shuningdek, o'quvchilarning turli o'rganish uslublarini hisobga olishda ham ko'rinadi. Har bir o'quvchining o'rganish uslubi va qobiliyatlari turlicha bo'ladi. Ba'zilar tinglash orqali yaxshiroq o'rganadi, boshqalar esa amaliy mashg'ulotlar orqali. Kreativ o'qituvchi darslarni shunday tashkil qiladi-ki, har bir o'quvchi o'ziga qulay usulda bilim oladi. Bu nafaqat o'quvchilarning o'zini erkin his qilishiga yordam beradi, balki ularning musiqiy qobiliyatlarini yanada rivojlantiradi. Musiqa darslarida o'qituvchining kreativ yondashuvi yangi texnologiyalarni joriy etishda ham namoyon bo'ladi. Masalan, interaktiv doskalar,

kompyuter dasturlari, audio va video materiallar yordamida darslarni boyitish o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi, ularni yangi bilimlarni o'zlashtirishga undaydi. Zamonaviy texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil ish olib borishiga, o'z ijodiy loyihalarini yaratishiga imkon beradi. Bu esa ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi.[2]

O'qituvchining kreativligi shuningdek, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishda ham muhim ahamiyatga ega. Dars jarayonida o'quvchilarning fikrlarini tinglash, ularni rag'batlantirish, ijodiy tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash o'qituvchining professional va shaxsiy sifatlarini oshiradi. Bu esa o'quvchilarda o'zini erkin ifoda etish, o'z qobiliyatlariga ishonch hosil qilish kabi ijobiy xislatlarni shakllantiradi. O'qituvchi o'zining samimiyligi va kreativ yondashuvi bilan o'quvchilarni ruhlantiradi, ularni yangi musiqiy kashfiyotlarga undaydi. Kreativ o'qituvchi darslarni shuningdek, o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltiradi. Guruh ishlari, musiqiy ansambllar, duetlar orqali o'quvchilar bir-birlari bilan hamkorlik qiladi, o'zaro muloqotda bo'ladi va birgalikda ijodiy faoliyat olib boradi. Bu esa ularning jamoaviy ish ko'nikmalarini oshiradi, o'zaro hurmat va ishonchni mustahkamlaydi. Musiqa orqali o'quvchilar o'zaro aloqalarni yaxshilaydi, bir-birining fikrini tinglashni va hurmat qilishni o'rganadi.[3]

Shuningdek, o'qituvchining kreativ faolligi o'z kasbiy malakasini doimiy ravishda oshirishga xizmat qiladi. Pedagog yangi metod va texnologiyalarni o'rganib, o'z ish uslublarini takomillashtiradi, zamonaviy ta'lim talablariga moslashadi. Bu esa darslarning sifatini oshiradi, ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Kreativ o'qituvchi doimiy ravishda o'z ustida ishlaydi, yangi g'oyalarni sinab ko'radi va o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashadi. Musiqa darslarida o'qituvchining kreativligi o'quvchilarning faolligini oshirish bilan birga, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilar o'zlarini erkin his qilganda, ular darsda faol ishtirok etadi, yangi g'oyalar yaratadi va o'z qobiliyatlarini namoyon etadi. Bu esa ularning shaxsiy rivojlanishiga, o'ziga bo'lgan ishonchning oshishiga olib keladi. Kreativ o'qituvchi shuningdek, o'quvchilarning musiqiy didini rivojlantirishga katta e'tibor beradi. U turli janr va uslublarni tanishtirib, o'quvchilarga musiqaning turli ko'rinishlarini tushuntiradi. Bu esa o'quvchilarda musiqaga nisbatan kengroq qarashni shakllantiradi, ularning estetik didi va musiqiy madaniyatini oshiradi. Musiqa darslari orqali o'quvchilar nafaqat texnik bilimlarni, balki musiqaning ruhiy va madaniy ahamiyatini ham anglay boshlaydi. Kreativ o'qituvchining darslarni turli shakllarda tashkil etishi, o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olishi, yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llashi boshlang'ich sinf musiqa ta'limining samaradorligini oshiradi. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning musiqa faniga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi, ularni yanada chuqurroq bilim olishga undaydi. Musiqa darslari orqali o'quvchilar nafaqat musiqa fanini o'rganadi, balki o'zlarini ifoda etishni,

hissiyotlarini anglashni va boshqalar bilan samarali muloqot qilishni o'rganadi. Kreativ o'qituvchi o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga katta e'tibor beradi. Ijodiy qobiliyat inson hayotining turli sohalarida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmadir. O'quvchilarga yangi g'oyalar yaratish, ularni amalga oshirish va o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatlarini taqdim etish orqali o'qituvchi ularning ijodkorligini oshiradi. Bu jarayonda o'qituvchi o'quvchilarga turli vazifalar va topshiriqlar beradi, ularni o'ziga xos, noodatiy yechimlar topishga undaydi. Shu tariqa, o'quvchilar o'z fikrlarini kengaytirib, yangi g'oyalar bilan chiqishga o'rganadilar. Kreativ o'qituvchi o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Mustaqil fikrlash – bu o'quvchining o'z fikrini shakllantirish, tahlil qilish va baholash qobiliyatidir. O'qituvchi o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etishga, savol berishga va javob izlashga imkon yaratadi. Bu jarayonda o'quvchilar o'z fikrlarini boshqalar bilan muhokama qiladilar, turli nuqtai nazarlarni o'rganadilar va o'z qarashlarini yanada mustahkamlaydilar. Natijada, ular mustaqil ravishda fikr yuritishni o'rganadilar va hayotda yuzaga keladigan muammolarni hal qilishda o'z qobiliyatlarini namoyon etadilar. Kreativ o'qituvchi o'quvchilarning hissiy dunyosini boyitadi. Musiqa va san'at sohalarida hissiyotlar katta ahamiyatga ega. O'qituvchi o'quvchilarga musiqaning turli janr va uslublarni tanishtiradi, ularni musiqaning ruhiy va hissiy jihatlarini anglashga o'rgatadi. Bu esa o'quvchilarning hissiyotlarini ifoda etish, o'zlarini yaxshiroq tushunish va boshqalar bilan samimiy munosabatlarni o'rnatishga yordam beradi. Hissiy rivojlanish o'quvchilarning shaxsiy hayotida ham muhim ahamiyatga ega, chunki ularning o'z-o'zini anglashi va boshqalar bilan muloqot qilish qobiliyatlarini oshiradi. Kreativ o'qituvchi o'quvchilarning diqqatini jamlash va faolligini oshirishga yordam beradi. Dars jarayonida o'quvchilarni faollikka chorlaydigan, ularni qiziqtiradigan va o'zlarini erkin his qilishlariga imkon beradigan usullarni qo'llaydi. Bu esa o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni darslarga faol jalb qiladi. O'quvchilar o'zlarini erkin ifoda etish imkoniyatiga ega bo'lganda, ular dars jarayonida yanada ko'proq bilim olishadi va o'z qobiliyatlarini namoyon etadilar. Kreativ o'qituvchi o'quvchilarning individual qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirishga katta e'tibor beradi. Har bir o'quvchining o'ziga xos qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlari bor. O'qituvchi bu jihatlarni hisobga olib, har bir o'quvchiga mos yondashuvni tanlaydi. Shunday qilib, o'quvchilar o'z imkoniyatlarini maksimal darajada ochib beradi, o'zlarini rivojlantirishga intiladi. Bu jarayonda o'qituvchi o'quvchilarning kuchli tomonlarini aniqlab, ularni yanada rivojlantirishga yordam beradi, zaif tomonlarini esa mustahkamlashga ko'maklashadi. Kreativ o'qituvchi o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Musiqa va san'at sohalarida guruhda ishlash, ansambl tashkil etish muhim hisoblanadi. O'qituvchi o'quvchilarni guruhda hamkorlik qilishga, bir-biriga yordam berishga o'rgatadi. Bu esa ularning muloqot qobiliyatlarini oshiradi, jamoada ishlash ko'nikmalarini

shakllantiradi. Ijtimoiy ko'nikmalar rivojlangan o'quvchilar kelajakda jamiyatda faol ishtirok etishlari va muvaffaqiyatga erishishlari osonlashadi. Kreativ o'qituvchi o'quvchilarning estetik didi va madaniyatini rivojlantiradi. Musiqa va san'at orqali o'quvchilar turli madaniyatlar, uslublar va an'analar bilan tanishadilar. Bu esa ularning dunyoqarashini kengaytiradi, estetik qarashlarini boyitadi. O'quvchilar musiqaning go'zalligi va uning inson hayotidagi o'rni haqida chuqurroq tushuncha hosil qiladilar. Estetik did rivojlangan o'quvchilar san'atga nisbatan hurmat va qiziqishni oshiradilar, bu esa ularning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Kreativ o'qituvchi o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. O'z qobiliyatlarini namoyon eta olish, yangi narsalarni o'rganish va muvaffaqiyatga erishish o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. O'qituvchi ularni qo'llab-quvvatlaydi, muvaffaqiyatlarini qadrlaydi va xatolaridan saboq olishga o'rgatadi. Natijada, o'quvchilar o'zlarini erkin his etadilar, yangi qiyinchiliklarga tayyor bo'ladilar va o'z maqsadlariga erishishda qat'iyatli bo'ladilar. Shu bilan birga, kreativ o'qituvchi o'quvchilarning nafaqat musiqiy, balki umumiy shaxsiy rivojlanishiga ham katta hissa qo'shadi. U o'quvchilarga o'zlarini erkin ifoda etish, yangi g'oyalarni sinab ko'rish va o'z imkoniyatlarini kengaytirish uchun qulay muhit yaratadi. Bu esa o'quvchilarning kelajakda mustaqil, ijodkor va jamiyatga foydali shaxslar bo'lib yetishishiga yordam beradi.[4]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf musiqa darslari jarayonida o'qituvchining kreativ faolligi ta'lim sifatini oshirishda va o'quvchilarning shaxsiy hamda ijodiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Kreativ o'qituvchi darslarni qiziqarli, interaktiv va samarali tashkil etib, o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni yangi bilimlarni o'zlashtirishga rag'batlantiradi. Shu tariqa, o'quvchilarning ijodkorligi va mustaqil fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi, ular o'zini erkin ifoda eta olishadi. O'qituvchining kreativ faolligi ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, musiqa ta'limining samaradorligini ta'minlaydi va o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Namozova T.D. (2019). "Bo'lajak musiqa o'qituvchisini kreativ kompetentligini oshirish texnologiyalarini takomillashtirishning pedagogik talablari". Oriens nashriyoti.
2. Axmedova M. (2020). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ tafakkurini shakllantirish". O'zbekiston Fan va Ta'lim nashriyoti.
3. Islomov B. (2018). "Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida kreativ ko'nikmalarni rivojlantirishning zaruriyati". Akademiya nashriyoti.
4. Karimova N. (2021). "Boshlang'ich sinf darslarida o'quvchilarning kreativ faoliyatini shakllantirish". Ta'lim va Tarbiya nashriyoti.

5. Tursunov S. (2017). "Musiqqa darslarida o'qituvchining kreativ yondashuvi va uning ta'lim samaradorligiga ta'siri". O'zbekiston Respublikasi Pedagogika nashriyoti.
6. Qodirova D. (2022). "Boshlang'ich sinf musiqqa darslarida ijodiy yondashuv metodlari". Ta'lim va Tarbiya nashriyoti.
7. Usmonov R. (2019). "Musiqqa o'qituvchisining kreativ faolligi va o'quvchilarning musiqiy didini rivojlantirish". Milliy Ta'lim nashriyoti.